

Тема. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Мета:

- *навчити* учнів правильно визначати дієприслівникові звороти в реченні, правильно ставити коми при дієприслівникових зворотах і одиничних дієприслівниках;
- *розвивати* пунктуаційні навички, вміння правильно інтонувати речення з дієприслівниковим зворотом;
- *виховувати* почуття прекрасного, прищеплювати любов до природи.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

1. Мозкова атака «Дієприслівник»

- Що таке дієприслівник? Ознаки яких частин мови йому притаманні?
- Яку синтаксичну роль виконує дієприслівник?
- Які ознаки дієслова притаманні дієприслівнику?
- Коли частку *не* з дієприслівниками пишемо разом?

III. Мотивація навчальної діяльності учнів, повідомлення теми, мети, завдань уроку

IV. Сприйняття і засвоєння учнями нового матеріалу

1. Проблемне завдання

Проаналізуйте речення. Зробіть висновок.

Злиті дощем хліба зеленіли. Хліба, злиті дощем, зеленіли.

2. Слово вчителя

Дієприслівниковий зворот – дієприслівник із залежними від нього словами.

У вимові дієприслівниковий зворот виділяється інтонацією, на письмі – комами. Одиначний дієприслівник майже завжди відокремлюється.

Не виділяються комами:

- одиначні дієприслівники, які стоять в кінці речення і відповідають на питання як? (*Ми працюємо не відпочиваючи*);

- **фразеологічні звороти** (*Сказати поклавши руку на серце*).

У реченні весь дієприслівниковий зворот підкреслюється як обставина.

► Подібно до прислівника, **дієприслівник** не змінюється. Як і прислівник, **дієприслівник** у реченні виступає обставиною (разом зі словами, що до нього належать).

Дієприслівники бувають

доконаного	і	недоконаного
	виду	
<i>прибігши, прилетівши</i>		<i>аплодуючи, стукаючи</i>

V. Застосування вивченого матеріалу

1.

Гра «Будівельник»

Записати речення. Підкреслити дієприслівниковий зворот.

Квіти, стуливши барвисті пелюстки, заснули (А. М'ястківський).

Перебудувати речення, поставивши дієприслівниковий зворот на початку і в кінці речення.

Не з дієприслівниками

Завжди окремо:

пишеться частка **не** з
дієприслівниками
не виконуючи,
не сказавши,
не зважаючи.

Разом :

з дієприслівниками **не**
пишеться тоді, коли **не**
становить частину кореня
слова (дієприслівник без
не у таких випадках не
вживається): **не**хтуючи,
неволячи, **не**навидячи.

Дієприслівниковий зворот

завжди комою

Вони, шукаючи очима
дівчину, стали на поріг.

2. Самостійна робота

Випишіть з поданого тексту виділені речення. Розставте розділові знаки, поясніть їх вживання.

Одного разу під білим стовбурцем берізки сиділо двоє. Вони курили розмовляючи. А потім один узяв і приткнув до стовбура свою запалену цигарку. **Вогонь уп'явся в тонку кору пропикаючи її наскрізь.** Другий чоловік вигукнув: «Що ти робиш?» **Але той, хто тримав недокурок, відповів скрививши губи: «Хіба тобі болять?»** А берізка мовчала **опустивши тоненькі гілочки.** З темної ранки, там, де стовбур було пропалено вогнем, сочилися прозорі краплі.

Дерева не плачуть. Ту рідину люди називають березовим соком.

(За С. Журавичем)

Дієприслівниковий зворот

Дієприслівник разом із залежними словами утворює ДІЄПРИСЛІВНИКОВИЙ ЗВОРОТ

Н.: Повільно згасаючи, зоря ховалася за обрій.

Одиничний дієприслівник не виділяється комою, якщо стоїть після присудка і відповідає на питання **як? яким способом?**

Н.: Вона пішла плачучи.

3. Вправа «Знайди відповідник»

Замінити подані словосполучення фразеологічними зворотами з дієприслівниками.

Сказати чистосердечно, згодитись неохоче, слухати з напруженою увагою, трудитися старанно, працювати недбало.

Довідка: *опустивши руки, поклавши руку на серце, не покладаючи рук, згнітивши серце, нагостривши вуха.*

4. «Я – коректор».

Перебудувати речення, вдосконалити їх і уникнути помилок.

Зразок:

Повертаючись зі школи, йшов дощ.

Коли я повертався зі школи, йшов дощ.

Столітній дуб зацікавив хлопців, перебуваючи на екскурсії.

Щоденно тренуючись, нас не полишала віра в перемогу.

Якось, шукаючи фіалок, нас застала ніч.

4. Робота учнів біля дошки і в зошитах

Запишіть, розставляючи розділові знаки. Зробіть синтаксичний розбір речень.

Пахне м'ята хліба радіючи цвітуть (М.Рильський). Пахучі схиляючи віти залиті цвітінням рясним хотів би я садом шуміти (В.Сосюра). Я дивлюсь радіючи на сади в цвіту (В.Сосюра). Сади стоять обдмухані вітрами листки летять киваючи гіллю (Ліна Костенко).

5. Творче завдання (усно)

Скласти речення з дієприслівниковими зворотами, використавши такі дієприслівники.

Беручи, сидючи, бачачи, ставши, ніши, купивши, виробляючи, кажучи, ідучи, бравши, летівши, летячи, прочитавши, проспівавши, заспівавши, плачучи, стоячи, кричачи.

VI. Закріплення вивченого матеріалу

1. Метод «Мікрофон»

- Що називається дієприслівниковим зворотом?
- Яким членом речення він завжди виступає?
- Як виділяється на письмі?
- Як інтонується в усному мовленні?
- Коли одиничний дієприслівник не виділяється?

VII. Підсумок уроку. Оцінювання

1. Рефлексія

- На сьогоднішньому уроці я дізнався про

VIII. Пояснення домашнього завдання

1. Вивчити теоретичний матеріал уроку.

2. *1-й рівень.* Скласти твір – мініатюру «Бережіть природу», використовуючи дієприслівникові звороти.

3. *2-й рівень.* Виписати з творів художньої літератури 6-7 речень з дієприслівниковими зворотами.